

K Ö N Y V I S M E R T E T É S

Hertelendi Lajos

Rendszerváltozás és modernizáció a belügyi közigazgatásban (1989–1994)

Regime change and modernization in the home affairs administration
(1989–1994)

Absztrakt

A kötet előszavát Felkai László, a Belügyminisztérium közigazgatási államtitkára, „*Tisztelet az olvasónak és a közigazgatásnak!*” felszólítással kezdi. A szerzők szándékával megegyező módon megalapozottnak értékeli a hiánypótló kifejezés használatát, mert „*ilyen típusú hiteles szakkönyv még nem készült a Belügyminisztérium 1989–1994 közötti rendszerváltoztató és modernizációs korszakáról*”. Írásában kitér arra, hogy a könyv szerzői kettős szerepet vállalva egyrészt a belügyi közigazgatásra ható társadalmi-állami folyamatokat, másrészt a belügyi igazgatás egyes részterületeinek gyökeres átalakulását mutatják be, megélt tapasztalataikon keresztül. Többes szerzői könyvről beszélünk, amely Verebélyi Imre zseniális szerkesztői munkájának összeállításaként látott napvilágot.

Kulcsszavak: rendszerváltozás, modernizáció, közigazgatás, belügyi közigazgatás

Abstract

The book's foreword by László Felkai, State Secretary for Administration of the Ministry of the Interior, begins with „*Respect to the reader and the administration!*” Consonant with the intention of the authors, he considers the use of the term filling the gap to be justified because, “this type of authen-

tic textbook has not yet been prepared on the period of system change and modernization of the Ministry of the Interior between 1989-1994.” In his writing he covers that the authors of the book take on a dual role of the socio-state processes affecting the home affairs administration and the radical transformation of certain sub-areas of the home affairs administration through their experiences. We are talking about a multiple author’s book, which was published as a compilation of Imre Verebélyi’s ingenious editorial work.

Keywords: regime change, modernization, public administration, home affairs administration

Könyvajánlásom kezdeteként engedjék meg, hogy röviden méltassam a szakkönyv szerkesztőjét, Verebélyi Imrét, aki 1944. július 21-én született, 1967-ben az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán „summa cum laude” minősítéssel diplomázott. Szakterületén, a helyi és központi igazgatás szervezéstan és közigazgatási jogi témakörökben egyetemi oktatóként, tudományos kutatóként, majd kormányzati szintű közigazgatási vezetőként, hazai és nemzetközi körökben is elismert tevékenységet végzett. A rendszerváltoztatás történelmi átalakulási folyamatában, 1989 májusa és 1994 augusztusa közti időben, új típusú, jelentős szakmai feladatokat kapott. Önkormányzati és más belügyi igazgatási feladatkörökben vezető köztisztviselői állást vállalt a Belügyminisztériumban. Előbb közigazgatási ügyekért felelős miniszterhelyettesnek, majd 1990 áprilisától közigazgatási államtitkárnak kérték fel. Szakmai vezetőként részt vett a rendszerváltoztatás, valamint ezen belül a közigazgatás modellváltás előkészítésének és megvalósításának kormányzati folyamataiban.

1989 második felétől munkatársaival a bevezetendő demokratikus jogállamisággal ütköző, nem gazdasági tárgyú hatályos joganyag átfogó deregulálására tett javaslatot. Közigazgatási államtitkárként – egyebek mellett – szakmailag irányította, illetve összehangolta az önkormányzatokra vonatkozó kétharmados törvények, más törvények, kormány- és miniszteri rendeletek előkészítését. A kormányzat Közigazgatási Államtitkári Értekezletének résztvevőjeként bekapcsolódott a többi minisztérium által kidolgozott rendszerváltó jogszabálytömeg tervezeteinek véleményezésébe. A Belügyminisztériumot képviselte a szabadon választott Országgyűlés állandó bizottságainak ülésein, a bizottságok kormánypárti és ellenzéki képviselői számára – kérésükre – szakmai segítséget nyújtott, felkarolta a kompromisszumot kereső felvetéseiket. Minisztere, illetve a miniszterelnök egyetértése esetén beillesztette azokat a kormányzati

tervezetek fő vonalainak keretébe, szakmai oldalról segítette a politikai döntéshozók akkor lehetséges közmegegyezését. Közigazgatáskorszerűsítési kormánybiztosként átfogó koncepciót és intézkedési tervet dolgozott ki az egész közigazgatási rendszer továbbfejlesztési feladataira.

Egyes témarészek bemutatása néhány gondolattal

Első gondolatként engedjék meg hadd kezdjem azzal, hogy a Belügyi Szemle XXVII. évfolyamának 5. számában, 1989 májusában dr. Verebélyi Imre mint belügyminiszter-helyettes „*A Belügyi igazgatás reformja*” címmel megjelent publikációjában a következőket írta: „*A magyar Belügyminisztérium az elmúlt egy évben – lassan és vontatottan – elindult azon a fejlődési úton, amely egy szűk profilú rendőrmisztériumtól a valódi értelemben vett belügyminisztériummá való átalakulás irányába mutat.*”

A belügyi igazgatás a történelmi és a nemzetközi tapasztalatok szerint jóval több annál, mint amit a belső rendvédelmi szolgálatok (rendőrség, állambiztonság, tűzoltóság, határőrség, kormányőrség) központi igazgatása jelent. A rendvédelmi igazgatás központi feladatai mellett más országokban még megjelenik az önkormányzatok központi felügyelete, valamint az általános közigazgatási és közjogi feladatok gondozása is. A komplex feladatú belügyminisztériumok rendszerint mind a két fő funkciójukban külső közigazgatási tevékenységet végeznek. Az első funkcióban hierarchikus közigazgatási irányító tevékenységet látnak el a rendvédelmi szolgálatok országos parancsnokai felett. A második feladatkörben szervezeti alárendelés nélkül, hierarchián kívüli felügyeleti és központi irányító tevékenységet fejtenek ki.” Csak ezt a néhány gondolatot felvillantva is láthatjuk, hogy milyen tényszerűen és pontosan megvalósult mindaz, amit a jelenkori viszonyok között a Belügyminisztérium és a belügyi igazgatás képvisel.

A szakkönyv első része „*A minisztériumi igazgatás általános jellemzői*” címet kapta. A több mint 30 évvel ezelőtti Magyarországon az elgyengülő, majd széteső államszocialista rendszer helyébe a modern polgári államtípus hazai változatát lehetett bevezetni, írja Verebélyi Imre. A feldolgozott ötéves ciklusban három egymást követő szakaszban épült ki a független demokratikus jogállamiság hatékony rendszere. Ennek a fejlődésnek a szakaszait kellő alapos-sággal dolgozza fel, és jól összefoglaltn mutatja be a történelmi eseményeket. Érdekességként ezen témarészben olvashatunk még a taxisblokád, a szigorúan titkos tiszti állomány, a Carlos-ügy vagy II. János Pál pápa látogatásával kapcsolatosan az akkori kabinetiroda felmerülő feladatairól, és néhány eseményt a tévhitek tisztázó megismerésén keresztül is bemutat.

A könyv második részében „*A rendészeti ágazat központi igazgatása*” cím kapott helyet, és a rendészet ágazatán belül a rendőrség, a határőrség, a tűzoltóság és katasztrófaelhárítás igazgatása, valamint a menekültekkel és a migránsokkal összefüggő igazgatás fejezetek kerültek feldolgozásra. A fejezetek megírásával keletkezett mű részei olyan neves szerzők, mint Finszter Géza, Szikinger István, Nagy Károly, Sallai János, Szabó Zoltán, Bukovics István, Valu Ferenc és Haraszti Margit Katalin tollából származnak, akik maguk is részesei voltak az adott igazgatási területek alakításának, s náluk autentikusabb forrást nem is kívánhatunk. Több olyan történelmi eseményt dolgoznak fel az adott igazgatási területet érintve, amelyek akár ma is aktuális kérdésként kerülnek elénk, és mindennapjaink hírei között szerepelnek. Ugyanakkor olyan történelmi eseményeket villantanak fel előttünk, amelyek megnyugtató rendezése nélkül mai közigazgatásunk magas fokú és modern formálódó képe nem tarulhatna elénk.

A demokratikus, többpárti országos választások alapján megalakult új Országgyűlés 1990. augusztus 3-án az Alkotmány módosításával, a helyi önkormányzatokról szóló törvény (Ötv.) és a helyi önkormányzati választásokról szóló törvény elfogadásával bevezette a nyugat-európai típusú, modern önkormányzatiság magyar változatát. Az e tárgykörben papírra vetett gondolatok igazán jelentős szereppel bírtak, hiszen a demokrácia egyik fundamentumát, a helyi demokrácia megteremtését szolgálták a helyesen megfogalmazott törvények diktátumai alapján, és erősítették a helyi önkormányzatok önállósága mellett azok hatékonyságát, a helyi akarat kibontakoztatását. Ez a harmadik rész igazi sava-borsa a magyar demokrácia, a helyi akarat kialakulásához vezető utat bemutató és meghatározó javaslati rendszerek, valamint a nemzetközi szintéren folytatott és elért eredmények bemutatásának, amelyek az alapos előkészítő munkálatoknak köszönhetően jó mélyre beágyazódtak demokratikus jogrendünkbe.

Örömmel mondhatom, élmény az olvasott szövegben, és annak bővületében elmélyedni, a demokratikus magyar választási rendszer kialakulásáról, az abban részt vevő személyek köréről és szerepéről, és magáról a témáról olvasni. Maga a közigazgatás mint téma, és azon belül a belügyi közigazgatás modernizációja a rendszerváltozás tükrében igazi történelmi csemege. Azt pedig, hogy mind emellé kapunk egy átfogó, szakmailag is kifogástalan áttekintést, olyan információkat, amelyek több mint 30 év távlatában is akár új, még ismeretlen folyamatokat, szervezeti felépítéseket tárnak elénk, köszönjük meg a kötet szerkesztőjének, szerzőinek, lektorainak és konzulenseinek egyaránt, hiszen ez egy közös munka eredménye, amely a jövő nemzedéke számára is útmutató, ismeretbővítő, a kutatók számára pedig igazán jó alap.

A szerzők és a szerkesztő munkáját dicséri, hogy olyan szakkönyv jelent meg a Dialóg Campus gondozása alatt, amelynek témája jól kiegészíti korábbi

politikusaink által megírt monográfiákat, és a közigazgatás területét érintően korábban keletkezett más szempontú szakirodalmi munkákat egyaránt, amelyek eredményeként egy igazi komplex korszak tárulhat az olvasó vagy a kutató elé az adott korszakról. Ezen befejező gondolatok zárszavaként szeretném felvillantani az „*Interjú a rendszerváltásról a Belügyminisztériumban*” címmel készült anyagot, amely dr. Korinek Lászlóval készült még 1990 szeptemberében, és a Belügyi Szemle hasábjain jelent meg (Nyerges, 1990). Az akkor regnáló szerkesztőség az alábbi szöveggel vezette be az interjú leírt anyagát: „*A belügyi struktúra – úgy tűnik – alapos változáson megy keresztül. Folytatódik a közigazgatási funkció teljes különválása, a polgári Belügyminisztérium megerősítése és egy új típusú rendőri szolgálat létrehozása. Az új szervezeti struktúrában a BM Országos Rendőr-főkapitányság, a határőrség, a tűzoltóság és a polgári védelem irányítását egy helyettes államtitkárra, dr. Korinek Lászlóra, az állam- és jogtudomány kandidátusára bízták.*”

Azt biztosan állíthatom, hogy aki e könyvet kézhez veszi, olyan információk birtokába juthat, amelyek a rendszerváltozás tükrén keresztül a modern belügyi igazgatás kialakulásának eseményeit hűen tárja elénk, és akár további információkkal is szolgál a téma kutatói felé.

Felhasznált irodalom

- Verebélyi I. (2020). *Rendszerváltozás és modernizáció a belügyi közigazgatásban (1989–1994)*. Dialóg Campus.
- Verebélyi I. (1989). A belügyi igazgatás reformja. *Belügyi Szemle*, 27(5), 3-17.
- Nyerges L. (1990). Interjú a rendszerváltásról a Belügyminisztériumban. *Belügyi Szemle*, 28(9), 36-40.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Hertelendi L. (2021). Rendszerváltozás és modernizáció a belügyi közigazgatásban (1989–1994). *Belügyi Szemle*, 69(8), 1485-1489. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.8.10>